

GÂNDIREA LATERALĂ – DE LA TEORIE LA APLICAȚII ÎN GRĂDINIȚĂ

Prof. Ifrim Paula Cristina

G.P.N. Moara Nică

Ce este gândirea laterală?

Gândirea laterală se referă la abordarea unei probleme dintr-o perspectivă creativă. Mai precis, aceasta presupune a gândi "out of the box", a gândi în afara cutiei, fără bariere, limite atunci când trebuie să rezolvăm o problemă.

De obicei când ne confruntăm cu o problemă încercăm să o rezolvăm într-o manieră logică, în mod direct. Acest lucru este cunoscut și sub denumirea de gândire verticală. Cu toate acestea, gândirea laterală abordează problema dintr-o perspectivă cu totul diferită și găsește soluții neprevăzute la aceasta.

Conceptul de "gândire laterală" a fost introdus în literatura de specialitate pentru prima dată de către Edward de Bono, în anul 1967. Termenul se concretizează în capacitatea unei persoane de a rezolva probleme prin găsirea unor soluții la care nu se poate ajunge prin mijloace deductive sau logice. Pentru a o spune în termeni mai simpli: capacitatea de a dezvolta răspunsuri originale la probleme dificile.

De ce să punem accent pe "gândirea laterală" la grădiniță?

Un mod de a înțelege gândirea laterală este prin gândirea sa opusă, verticală. Un gânditor vertical este analitic, atent și precis. El percepe datele unei probleme și le analizează algoritmic pentru a găsi soluții logice. Un gânditor lateral, pe de altă parte, înțelege gândirea verticală, dar alege să privească în mod deliberat în afara acestui proces de gândire mărginită. Nu este un concept ușor de predat într-o societate unde primează gândire verticală.

- *gânditori vertical – ALEG*
- *gânditori lateral - SCHIMBĂ*
- *gânditori vertical - CĂUTĂ CE ESTE DREPT*
- *gânditori lateral - CĂUTĂ CE ESTE DIFERENT*
- *gânditori vertical - UN LUCRU ESTE URMAT DIRECT DE LA ALTELE*
- *gânditori lateral - REALIZEAZĂ SALTURI DELIBERATE*
- *gânditori vertical – ALEG CĂI PREVIZIBILE*
- *gânditori lateral - EXPLOREAZĂ MAI MULTE DIRECȚII PROBABILE*

Sistemul educațional tradițional a pus accentul pe rutină, pe memorare și reproducerea informațiilor transmise. Drept urmare, copiii ajung doar să învețe anumite conținuturi pe de rost, mecanic. Dar ce se întâmplă când ei se confruntă cu diferite probleme în viața de zi cu zi?

Cerința primordială a sistemului actual este de a asigura o metodologie diversificată bazată pe împletirea activităților de învățare și de muncă independentă cu activitățile de cooperare, de învățare în grup. Astfel, crearea în cadrul procesului instructiv – educativ a unor situații de învățare diverse ce solicită exersarea gândirii laterale din partea copiilor reprezintă o alternativă la didactica tradițională în beneficiul preșcolarilor și al cadrelor didactice.

Gândirea laterală promovează interacțiunea dintre preșcolari, schimbul de idei, de cunoștințe asigurând un demers interactiv în procesul de predare – învățare – evaluare. Pe de altă parte, gândirea verticală solicită din partea preșcolarilor soluții logice, concrete, acțiuni algoritmice. Este de dorit împletirea celor două modalități de gândire în activitățile de grădiniță prin crearea unor situații de învățare inspirate din viața de zi cu zi.

Cum putem "exersa" gândirea laterală la grădiniță?

Copilul preșcolar este caracterizat de creativitate. El manifestă în permanență curiozitate pentru a cunoaște tot ce se petrece în jurul său. În perioada preșcolară imaginația, creativitatea se exprimă viu prin toate activitățile desfășurate de copil la grădiniță.

Pentru a stimula potențialul creativ al preșcolarului se impune utilizarea unor strategii euristice care implică copilul în activități de descoperire, de rezolvare de probleme, de investigare a realității dar și strategii creative care pun accent pe gândirea laterală, spontaneitate, originalitate.

Nu putem vorbi despre creativitate în afara jocului. Creativitatea se remarcă la preșcolari prin comportamente specifice. Copiii, foarte curioși, vin cu soluții neobișnuite, idei originale. Manifestă inițiativă, spirit de observație foarte dezvoltat, pun întrebări adecvate. Ei pot face conexiuni între elemente aparent fără nicio legătură, explorează noi posibilități, învață rapid și ușor, au o memorie bună, imaginație vie, vocabular vast.

Putem adapta foarte ușor activitățile din grădiniță astfel încât să provocăm preșcolarii să gândească lateral. De exemplu, la activitățile din Domeniul Limbă și Comunicare, atunci când copiii ascultă o poveste, la final putem cere acestora să schimbe finalul poveștii. Vom primi răspunsuri inedite, neașteptate. Prin creativitatea și spontaneitatea copiilor putem schimba finalul unei povești, putem crea diferite poezii, frământări de limbă, cvintete.

De asemenea, putem folosi creativitate și ingeniozitatea manifestată de copii în cadrul activităților din Domeniul Om și Societate. Preșcolarii găsesc mijloace neașteptate prin care pot crea legături, prietenii. Preșcolarii află despre normele de comportare socială și efectele acestor comportamente, discută despre importanța faptelor bune, recunosc emoțiile unei persoane, își găsesc echilibrul emoțional, li se dezvoltă abilitățile sociale și personale îmbunătățindu-și spiritul de echipă și relațiile sociale.

Dacă gândim lateral, nu ne impunem punctul de vedere ca fiind singurul corect. Nu ne certăm cine are dreptate și cine nu, nu punem etichete, nu schimbăm vorbe ce pot supăra. Acceptăm variantele copiilor și ne dăm seama că uneori ei sunt cei care fac cea mai bună

alegere, ei au cele mai originale idei. Învățăm să considerăm orice variantă posibilă și interesant modul în care vede altcineva aceeași situație. Devenim empatici, deschiși, comunicativi, interesați de alte idei, diferite de cele pe care le-am găsit noi. Devine tot mai interesant să provoci copiii în diverse situații și să vezi ce idei pot apărea. Învățăm alături de copii să lucrăm în echipă, să eliminăm înverșunarea, stresul și să obținem mai multe variante bune pentru rezolvarea unei singure probleme.

Nu ne mai deranjează răspunsurile ce par a nu avea nimic comun cu întrebarea, încercăm să privim lumea prin ochii copilului și vom vedea o altă realitate, poate mai frumoasă ca cea închistată de reguli, de căi plauzibile, de negații. Copiii se bazează pe intuiție, pe puțină cunoaștere și pe curajul de a spune ce gândesc, fără teama că vor greși.

Avansul tehnologic al secolului XX-lea a proiectat omenirea într-o lume strict rațională. Acțiunile, principiile, valorile sunt bazate în totalitate pe logică. Ușor, ușor au fost excluse activitățile ce implică latura intuitivă provocându-se astfel un dezechilibru. Pentru a se regăsi și integra în mediul înconjurător, omul se reorientează apelând la vocea interioară pentru că este cert că nu putem depăși toate situațiile bazându-ne în mod explicit, doar pe logică. Astăzi, mai mult ca oricând, este necesară o reorientare a omului către valențele sale intuitive, îmbinale armonios cu cele mentale.

Bibliografie:

1. Edward de Bono – Gândirea laterală (traducere Sabina Dorneanu), Editura Curtea Veche, București, 2011
2. Roco, M., Creativitate și inteligență emoțională, Editura Polirom, Iași, (2001)
3. Piaget, J., Psihologia inteligenței, Editura Științifică, București, (1965)
4. *Reperele fundamentale în învățarea și dezvoltarea copilului de la naștere la 7 ani*